

מבט לכתה

לשכת הרבנות המועצה דתית כרמיאל שדרות נשיאי ישראל 100/12 כרמיאל
טל. 04-9985630 | פקס. 04-9989819 | e-mail: mdk50019@gmail.com

עלון מס' 2

תשרי תשפ"א

הרה"ג רבי אברהם צבי מרגלית רב העיר כרמיאל

משולחנו של המרא דאתרא

המין במעלית

מבוא: אוכל כשר אינו רק אוכל שהפרודוקטים כשרים, הבשר נמלח, הכבד נצלה, הופרשו תרומות ומעשרות ובדקנו שאין מתקפת תולעים על המזון. אוכל כשר זה אומר: שהוא גם לא בושל בשבת ולא נעשה בו כל חילול שבת אחר. חייבים לציין שכלי שבושלו בו בשבת דעת חלק מהפוסקים [מ"א ש"ח סק"א - מסיק מתשובת הרשב"א סימן קע"ה, שו"ע הרב ש"ח ס"א, משנה ברורה ש"ח ס"ק ב', הבן איש חי שנה שניה פרשת בא אות א'] שהכלי נאסר מחמת היתו בלוע דבר איסור דהיינו חפצא של איסור, כך מבאר הגאון רבי שלמה זלמן אורבך זצ"ל במנחת שלמה חלק א' סימן ה' ענף ג' אות ג'. הווי אומר: שבמידה ו"המטבח" בישל בשבת צריך להכשיר את הכלים שנעשתה בהם מלאכה בשבת. נכון, שיש גם רבים מברותינו האחרונים שסוברים שיש מקום להקל בדבר [שו"ת כתב סופר או"ח סימן נ' דעת תורה ש"ח ס"א ועוד] אך כפי שצינו ה"משנה ברורה" וכן ה"בן איש חי" אוסרים. אמר לי ידידי רבי יעקב נורמן שליט"א שאלו שנוהגים לקנות כוס קפה במזוננים שעל אם הדרך מסתמכים על דעת המקילים בסוגיא. כי ולא, יש לנו כאן בעיה של מתקני חימום שחיממו בהם בשבת ואם כן הם בלועים מאיסור ויש להכשירם. ואולי יש עוד מקום להקל בשימוש במיחם שחימם בשבת מים קרים, מאחר וכניסת המים הקרים לא נעשתה באופן ישיר. והגר"מ כהן שליט"א העלה עוד סברא להקל והיא: שבמוצאי שבת המים החמים מכשירים את המיחם.

מוע"ב

במסגרת ביקורי ההכרות שלי במקומות בו אנו מעניקים תעודת כשרות, הגענו גם לבית האבות "בראט", אשר מתנהל ביד רמה על ידי ידידי אלכס פלד (לשעבר סגן ראש העיר - בתקופת עדי אלדר) הזכור לנו לטוב מתקופה זו. במקום המתין לנו ר' ליאור בוכרים שיחי', משגיח כשרות נמרץ, ותכליתי. ליאור זכה להיות מן התלמידים הראשונים בישיבת "עטרת התלמוד" - הישיבה שהוקמה בכרמיאל לזכרו של הצדיק רבי שלמה לופס זצ"ל רבה של עכו, במשך יובל שנים. כך שההכרות שלי עמו רבת שנים, וכולן זכורות לי לטוב. במקום נמצא מטבח מודרני, מתוחזק היטב ומופעל על ידי חברה הנקראת מוע"ב.

שינוע אוכל בשבת

במהלך הביקור שאלתי כיצד משנעים את האוכל בשבת לקומות העליונות שם מתגוררים דיירי הבית. על פניו הם משתמשים במעלית וחשוב לציין שאין זו מעלית שבת אלא מעלית שפועלת במתכונת של יום חול. וכאן, על פניו, מתעוררת שאלה גדולה. והיא: אע"פ שהאוכל כשר, שהרי המטבח מתופעל בשבת על פי ההלכה ישנם תנורים חימום הפועלים ע"י שעון שבת. אולם מרגע שהמזון עזב את שערי המטבח ישנה לכאורה תקלה נוספת והיא הפעלת המעלית. אחרי בירור נודע שבשבת עובדים רק נוכרים במקום. אולם נתון זה לא נתן מענה לדבר. מאחר וגם אמירה לגוי בשבת נאסרת ואם גוי עשה עבורי מלאכה אסור לי להנות מן הדבר - נכון שמצידי הגוי יכול להביא את האוכל דרך חדר המדרגות אבל בפועל הוא לא יעשה זאת. ואולי גם לא מסוגל לעשות זאת מאחר וכל המגשים מונחים על עגלה גדולה וזו לא יכולה לנוע במדרגות, ולכן על פניו יהיה לנו אסור להנות מאוכל זה [עייני אורחות שבת ח"ג פרק כ"ה סעיף כ"ג]. ואם כן עומדים אנו בפתחה של שאלה: עד היכן קיימת גזרת חכמים לא להשתמש באוכל שנעשה בו מלאכת איסור שבת.

מעשה שבת - המקור

ישנה ברייתא המובאת בש"ס במספר מקומות, בין היתר היא מובאת המשך בעמוד 3

דבר רב העיר

הרה"ג רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א

קורא יקר!

שורות אלו נכתבו בעיצומן של הימים הנוראים של שנת תשפ"א. אין אנו יודעים מה נגזר עלינו למעלה. לכך נתודע במשך השנה. אולם, דבר אחד ברור מעל לכל ספק והוא, שחובתו של כל אחד מאיתנו להשתדל ולשפר את מעשיו ומפעליו. העמידה על משמר הכשרות, הזכות להציל אלפי אנשים מאכילת טריפות ונבלות, חרקים ושאר איסורים, היא מן המחויבות של כל אחד מאיתנו, בבחינת "כל ישראל ערבים". אנו עושים כמיטב יכולתנו והבנתנו לשדרג את רמת הכשרות בעיר. אני אישית מקדיש שעות רבות להכרות מעמיקה על מנת לשפר את איכות הכשרות שאנו מעניקים לאותם מקומות שמחזיקים תעודת כשרות. וב"ה עלה בידינו לשפר כמה נקודות. כאן אני פונה לכל אחד ואחד מכם. אנא, עזרו לנו במשימה החשובה. ואם ראייתם או שמעתם על ליקוי כל שהוא אנא תעדכנו אותנו, בכדי שנוכל לתקן את המכשלה. אין אנו חסניים מתקלות. ב"ה ב"ג אלול תש"פ ערכנו את יום העיון הראשון למשגיחי הכשרות. היה זה מפגש מרוכם שכולנו השכלנו ממנו. שמענו הרצאות מאנשים המתמחים בנושאים שונים. בע"ה אחת לשלישה חודשים נערוך מפגש שכזה שבו ידונו על נושאים שונים ומגוונים בנושא הכשרות. גם העלון הראשון של "מבט לכשרות" זכה לתפוצה רבה ותשבחות רבות מאנשי מקצוע ומהעם שבשדות. ואנו תפילה שטעמו רק יוסיף וילך. לפני שלש שנים בר"ח מרחשוון תשע"ח נתבקש לישיבה של מעלה אבי מורי רבי יוסף מרדכי ז"ל. האבא היה מקושר ברמ"ח אבריו ושם"ה גידו לעשייה התורנית בכרמיאל. תרם מנכסיו ומזמנו להצלחת המשימה. יהיו דברי תורה שבעלון זה לעילוי נשמתו.

בפרושה השנה החדשה נאהל לכולנו שלא תצא תקלה מתחת ידינו ונוכל לעשות נחת רוח לבוראנו, יוצרנו.

בברכת חג שמחה אברהם צבי מרגלית

דבר היו"ר

ר' שאול פריץ היו"ר המועצה הדתית

בפרוס עלינו הימים הנוראים יום הכיפורים והגי תשרי בהם כולנו יחד מרגישים את האווירה המיוחדת והמרוממת, כאשר ליבנו חש ביתר שאת את היותנו עם הקודש עם ישראל, וכאיש אחד בלב אחד אנו מלוכדים ומאוחדים בעזרה הדדית וסיוע האחד לחברו אני שמח לבשר לתושבים היקרים כי אנחנו במועצה דתית פועלים ללא לאות במשך כל ימות השנה ובפרט בפרוס החגים הקרבים עלינו לטובה למענם ובשבילכם, להיות אוזן קשבת לצרכי הדת, ולפעול להנגיש את שרותי הכשרות, הנישואין, המקוואות, העירובין ובית העלמין, בשימת דגש מרובה עד הפרט האחרון. כמו כן מתוך דגש מיוחד בשנה הנוכחית בה כולנו עוברים משבר בריאותי גדול בהיקפו נרתמנו להקל ולהתאים את כלל צרכי הדת במחשבה רבה וביעירותיות. כאן המקום להודות לעובדי המועצה הדתית המסורים יום יום על עבודתם המסורה לכלל ולפרט. כמו כן אני רוצה לברך את מרנן ורבנן הגאונים כבוד המרא דאתרא הגאון הרב אליהו מלכא שליט"א וכבוד המרא דאתרא הגאון הרב אברהם צבי מרגלית שליט"א על עמידתם האיתנה על משמר צרכי הדת אשר מוסרים את נפשם למען הציבור בשום שכל ובתבונה רבה, יתן ה' ויזכו הם ובני ביתם לשנה טובה ומבורכת, מתוך עשייה מבורכת ובריאות ושלווה לכל בית ישראל.

שלכם, שאול פריץ, ממונה המועצה

סוגיות הלכתיות ורעיונות בנושא כשרות

אכילת איסור שהותר האם גורמת לטמטום הלב

הליכות עולם.

מהו בשר חלק ב"י.

ידוע שמרן שר התורה רבנו עובדיה יוסף זצ"ל היה נוהג מידי שנה בעשרת ימי תשובה להזהיר שלא לאכול בשר חלק כדעת ב"י. והיות והמבוכה רבה, אמרתי בקצירת האומר לכתוב, מהו חלק ב"י על פי משנתו של מרן היב"א זצ"ל. אחד מסימני טריפה, זה ריאה שעלתה בה סירכא. - הסירכא נראית כמו חוט היוצא מתוך הריאה, פעמים הסירכא עבה ורחבה, ופעמים היא דקה כחוט השערה. - הסירכא נמשכת מהריאה ונדבקת לגוף הבהמה בכל מיני מקומות.

בגמ' בחולין (מח ע"א) מובא כי לדעת רב נחמיה ריאה שקילפו מעליה את הסירכא ולאחר מכן הכניסו הריאה לגיגית מים ולא ביצבצו בועות דרך הנקב, הבהמה כשרה. וכן פסקו הרמב"ם (הל' שחיטה פ"ו ה"ה) ור"ת (הובא ברין חולין יב) והר"ה (חולין דף יב) והרא"ה (ב"ב ש"ג לה) ובעל העיטור (הל' שחיטה ש"ב) ועוד ראשונים רבים. ואילו דעת אבימי שלא מועיל שום בדיקה לריאה, וכל שנמצא על הריאה סירכא הבהמה טריפה. וכן פסקו הרי"ף (חולין דף יב) הרא"ש (חולין ס"ס כב) הרמב"ן (חולין מח) והרשב"א (תורת הבית) ועוד ראשונים רבים, וכן פסק השו"ע (סי' ט"ל סעי' ו', וסעי' ז', וסעי' כב). ואפי' הסירכא דקה כחוט השערה יש להטריף, כפי שפסקו הרשב"א (תורת הבית ב"ב ש"ג) והשו"ע (סי' ט"ל סעי' י').

סירכות שאינם מושרשות בריאה ונקלפות במשיכה קלה.

אלא שבכל זאת ישנם המורים דכל מ"ש הרשב"א זה בסירכא המושרשת בגוף הריאה, אבל כל שאינה מושרשת בריאה, ונקלפת ע"י משיכה קלה, הבהמה נחשבת כשרה גם לדעת הב"י, וחזיקו דבריהם מזה שמרן השו"ע (סי' ט"ל סעי' יא) פסק כרבי יצחק הלכן דכל סירכא שהגביהה אותה באצבעו וניתקה, לא חשיבה סירכא אלא ריר בעלמא, והבהמה כשרה, ללמדך שיש סירכות שאינם מטריפות.

והיות שרוב ככל הבהמות יש עליהם סירכות שניתקות במשיכה, וכמעט מכל 100 בהמות רק 15 בהמות אין עליהם שום סירכא, אם נבוא להחמיר לא ימצא בשר בשוק, על כן יש מקום לכאורה להצדיק מעשיהם של אותם המורים להחשיב לריר כל סירכא דקה הנקלפת במשיכה קלה ועדינה, באופן שלא נשאר על הריאה שום רושם כלל, ואינה מבצבצת במים. שכן לא מבעיא לרמב"ם ור"ת הסוברים שמותר לנתק אפי' סירכא גמורה, ולבדוק שאינה מבצבצת, אלא אף לשיטת הרי"ף והרא"ש והשו"ע שמטריפים כאשר יש סירכא גמורה, מ"מ במקום שהסירכא דקה וניתקת במשיכה קלה, יודה השו"ע שהבהמה כשרה, כמו שהכשיר סירכא שנותקה בהגבהה. וכן כתב רבי אפרים זלמן מרגליות (פרי תבואה סי' ל"ט) בשם דודו רבי סנדר מרגליות דכל שנקלפת הסירכא בנחת, מוכח שאין זו סירכא שיצאה מגוף הריאה וכשרה הבהמה. וקילס דבריו החת"ס (יור"ד סי' ח"ב סי' ט"ל) וכתב שדבריו דברי אלהים חיים. וכ"כ בערוך השולחן (סי' ט"ל אות ק"ג ק"ד) דסירכות דקות שנקלפות יפה יפה ולא מבצבצות, רירין בעלמא הוו, וחלילה לומר שרוב ישראל נכשלים באיסור ח"ו, וכל הממליץ טוב על ישראל, הקדוש ברוך הוא מעמיד גם עליו מליצים ופרקליטים טובים. וכ"כ בספר ויען יוסף (יור"ד סי' קס"א אות ה') דבמדינתנו קראו "גלאט כשר" גם לבשר שהסירו ממנו סירכות קלות, והרבה חסידים וצדיקים אכלו מהם. וכן כתב בשו"ת דעת זבח (מהדורא תניינא סי' כב) דממרן השו"ע סעי' יא' משמע דכל סירכא דקה שאין לה אחיזה בקרומי הריאה, העוברת ע"י קילוף קל מאוד נקרא "גלאט כשר", והסכים לדבריו בספר בית דוד. (דיני קילוף הסירכות סי' ט"ל ח"ו סעי' ד' ביסוד הבית סוף סק"ח דין ה'). וכן פסקו אחרונים רבים קיבצו דבריהם בקונטרס זבחי צדק.

סירכא אינה מטריפת אלא מספק.

זאת ועוד צריך לדעת שכיום המציאות היא שכמעט רוב הפרות הם טרף, ואם כן איך שותים את החלב שלהם, [ובאמת שמועה שמעתי שמחמת כן הרב רובין לא אוכל מאכלי חלב] אלא שכבר כתבו התוס' (חולין יא ד"ה אתיא) ועוד ראשונים, דהיות וסירכא אינה מטריפת בודאי אלא מספק, יש ספק ספיקא להתיר, שמה הייתה זו סירכא שאינה מטריפה, ואם תאמר שהייתה זו סירכא שודאי מטריפה, שמה נולדה לאחר שנחלבה הפרה. וכן פסק השו"ע (סי' פ"א סי' ב') שמתעם הספק ספיקא שכתבו התוס' מותר לשתות חלב שנחלב קודם השחיטה, למרות שלאחר שחיטה נמצאה הבהמה טריפה. וכן כתב ביביע אומר (ח"ה יור"ד סי' ג' ובהל' י' יור"ד סי' נח' עמ' שס' אות ג') דאעפ"י שמתוך הרבה בהמות יוצא מעט מאד חלק, מ"מ כבר כתב הפרי חדש (סי' ט"ל סק"ג) דזה נעשה

אפתח בכבודה של אכסניה, לפאר ולרומם את רבני העיר אבי מו"ר הרה"ג אליהו מלכא שליט"א ומו"ר הרה"ג אברהם צבי מרגלית שליט"א על שמוסרים נפש למען הרבות תורה מתוך טהרת הנפש והגוף, וחפץ ה' בידם יצלח, ויזכו יחד לקבל פני משיח צדקנו מתוך בריאות איתנה.

זיכוך הנשמה, בזיכוך הגוף תליא.

בספר החינוך (פר' משפטים מצוה עג, ופר' צו מצוה קמ"ז) כותב כי הגוף כלי לנפש, ומבלעדי הגוף לא תוכל הנפש להשלים מלאכתה, וככל שהגוף מזוכך, כך יהיה שכלו מזוכך להבין חכמת ה' ולהדבק בה, ואם יפסד הגוף, תתבטל פעולת השכל כפי אותו הפסד.

וכבר הזהירה התורה כי המאכלות האסורות מטמטמים את הנפש, וביארו הרמב"ן (שמות כ"ב ל') והארבנאל (סוף פר' שמיני), כי אכילתם גורמת לסילוק רוח הטהרה והקדושה מהאדם, ומולידה בנפש גסות ואטימות ותכונות אכזריות. ודע כותב האורח חיים הקדוש (ויקרא יח' ב') בשם האר"י הקדוש (שער הגלגולים יט') אם ראייתה אדם שהתהפך והשתנה מטוב לרע, כי זה מחמת שאכל דבר שיש בו חלק מחלקי הרע.

ואף לגבי מינקת שמחמת פיקוח נפש הוצרכה לאכול דברים אסורים, פסק האור זרוע (הל' יוה"כ אות רע"ט) שלא תניק את בנה, מפני שמוזיק לו בגדלותו וגורם לו טבע רע. וכן כתב הרמ"א (יור"ד סי' פ"א סעי' ז') שלא יתנו לגוייה להניק תינוק יהודי, כאשר מצויה מינקת עבריה, היות שחלב של גויה מטמטם הלב, ומזיק לו בוקנותו. ודבר זה למדוהו ממש רבנו שלא רצה לינוק מהנוכריות, ועל כן הוצרכה אחותו לקורא לאישה מינקת מן העבריות. ואף שאין החלב נהפך לאיסור, מ"מ גורם לטמטום הלב. ותדע כותב השפתי כהן (שמות פ"ד פס"י) שלמרות שמושה רבנו נזהר מלינוק מהמצריות, בכל זאת היות וניגרו לתוך פיו מעט טיפות של חלב טמא, הוצרך ה' ית' להגעיל את פיו באש, כמובא במדרש רבה (פר' שמות א' כ"ו) שפרעה הגיש לפניו קערה עם גחלים וקערה עם זהב, ולקח משה גחלים ונתנם בפיו, ונהפך לכבד פה וכבד לשון, עד שסבר משה שמחמת כן שוב אינו יכול לגאול את ישראל, ואומנם רק הפה שניגרו לתוכו מעט חלב טמא לובן באש, אבל היד שלקחה הגחלים לא נכוותה שכן בה לא נעשה החטא. ואפשר שמחמת כן, בשעה שעמד משה ליד ים סוף, אמר לו הקב"ה מה תצעק אלי, נשה ידך על הים ובקעהו, כי יד שלא החזיקה באיסור, בכוחה לאחוז במטה האלוהים ולקרוע את הים, יותר מכוחו של הפה שלובן מאכילת איסור.

ומסופר על הגאון רע"א זצ"ל כי בשעה שהתארח בעיר לומז'ה, באה לפניו אשת ר' הירש ליב, וסיפרה כי בנה על אף היותו בן 15 אינו קולט מה שמלמדים אותו. השיב לה הגאון, בנך נכשל באכילת איסור, ועל כן נסתם ראשו מלהבין את תורתנו הקדושה. ולאחר ברור נודע להורים כי בנם אכל בחתונה של העגלון יקותאל הלפרט שנישא בשנית למרות שבעל התניא פסק (שו"ת האדמו"ר הזקן סי' ל"ט) שאסור להשיאו מחמת שהגט שנתן לאשתו הראשונה היה פסול, ושכל מי שישחט עבור חתונתו תהא שחיטתו נבילה.

אם כאשר צדיק גוזר על מאכל שיחשב נבילה אלו הם התוצאות, כמה יש להזהר ממה שאסרה התורה בעצמה.

חשיבות מרובה יש בעסק תורת הכשרות, וכבר גילה האר"י (הביא דבריו רבנו מרדכי אליהו זצ"ל בהסכמה לספר אמרי מרדכי) כי הלומד הל' פסח מובטח לו שלא יכשל בחמץ בפסח, מפני שע"י הלימוד נברא מלאך המגן עליו. ויש להקיש מדבריו לכל דבר שבקדושה. ומצאנו סמך לזה מהגמ' (סוטה כ' ע"א) שמספרת שר' ישמעאל הזהיר את רבי מאיר שכאשר כותב ספר תורה יזהר שלא יחסיר אותיות, שכן אם למשל יחסיר אות אלף מהתיבה "אמת" שבפסוק ו' אלהים אמת, יקרא מת במקום אמת, ונמצא מחריב את העולם. והשיב לו רבי מאיר שהוא מטיל לתוך הדיו קנקנתום. (חומר המופק מנחושת)

והגמ' שואלת הא"י יכול הקנקנתום להצילו מלחסר או ליתר אותיות ? ומתצתת הגמ' שרבי מאיר בא ללמד שהיותו והוא בקי בחסרות ויתרות אין לפחד שיטעה, ורק יש לפחד שיבוא זבוב וישתה את הזנב של האות דלת, באופן שתהפוך הדלת לריש, ואז במקום שיהיה כתוב ה' אלוקינו ה' אחד, יהיה כתוב ה' אחר, ולכן מטיל הוא קנקנתום המדביק את הדיו לקלף, ושוב לא יצליח הזבוב למחוק הדיו. הנה שמענו מרבי מאיר שסמך על זה שלמד הדק היטב הלכות סת"ם, שכן ידע שמחמת עסק הלימוד נברא מלאך שמליץ עליו שלא תשלוש בו הטעות והשכחה.

עושה הפעולה הגיע למקום ועבר על איסורי שבת, בעצם הגעתו - למשל עובד שהגיע למטבח בשבת ברכב. הקשר שבין חילול השבת - למוצר רחוק ביותר.

אוכל שבא ברכב בשבת

שאלתנו נוגעת, לצערנו הרב, במקרים רבים שאנשים שונים שומרים תורה ומצוות עורכים קידוש בבית הכנסת ופעמים מביאים את הכיבוד בשבת. דעתו של הרב אלישיב וכן פסק "אז נדברו" שאסור להנות מאוכל זה. מאידך גיסא, הרב אויערבך פסק שבדיעבד מותר ואפילו אם הביאו במזיד, בתנאי שלא הביאו מחוץ לתחום. אבל יש לידע את המביא שלא יעשה זאת בשנית. ועיין בילקוט יוסף סימן ש"ח סעיף ס"ו שמחמיר בענין זה. אם כן ראינו מחלוקת גדולה בנושא זה ולכן ראוי לחייב את עושי הקידושים בבית הכנסת להביא את האוכל מבעוד יום.

חמין בשבת האם נחשב צורך

ראינו לעיל ש"המשנה ברורה" כותב שאם בישראל בשבת בשוגג בשעת הצורך אפשר לסמוך על שיטת הגר"א שפסק כרבי מאיר שבשוגג מותר מיד. ונחלקו רבותינו לגבי חמין של שבת האם הוא נחשב צורך או אפשר להסתפק בשאר מאכלים. אחרי הכל המאכל המאפיין את השבת זהו החמין ואולי הוא נחשב צורך. הגאון הרב אויערבך זצ"ל וכן הגאון הרב אלישיב זצ"ל חיוו דעתם שאם יש לו מאכלים אחרים אזי לא נתיר לו לאכול את החמין שבישלו בשבת בשוגג. הגאון הרב פישר זצ"ל סבר הגם שחמין בשבת אינו צורך שנתיר שימוש באוכל שהתבשל בשבת. אולם, כאשר יש אורחים זה נחשב לצורך. לעומתם פסק הגאון הרב גשטטנר זצ"ל שחמין בשבת מסתבר שהוא צורך. אך מעניינת הכרעתם של הגאון הרב ניסים קרליץ זצ"ל ויבדלח"ט הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א הסבורים שלא ניתן לקבוע מסמרות בדיון זה ובכל מקרה החכם צריך להכריע לפי ראותו עיניו.

הלכה למעשה

נשוב לבית האבות ולתבשילים שעלו כמעלית. על פניו לפי מה שראינו יקשה מאוד להתיר את אכילת המזון בקומות העליונות מאחר שהם הגיעו לשם תוך כדי חילול שבת, ואין זה באקראי אלא מידי שבת בשבתו, כך שגם המתירים במקרים חריגים לכאורה יאסרו כאן. ואכן הנחיות הרבנות בבתי מלון שאין להעלות אוכל לחדרים אלא אם כן יש מעלית של שבת. אולם, בשורה התחתונה, נאמר שכאן אין בעיה להשתמש עם נכרי לצורך הבאת אוכל, מאחר וכאן מדובר בבית אבות שיש בו חולים סיעודיים שבודאי דינם כחולה שאין בו סכנה. ולגבי חולה שאין בו סכנה כתב השו"ע בסימן שכ"ח סעיף י"ז: "אומרים לאינו יהודי לעשות לו רפואה" וכתב ה"משנה ברורה" בסעיף קטן מ"ז: אפילו במלאכה דאורייתא והוא הדין שאר צרכים, כגון לאפות לבשל וכיוצא באלו אם צריך לכך". אם כן - יאכלו ישישים וישבעו.

במסכת בבא קמא דף ע"א ע"א. א. בברייתא זו מצאנו שלש דעת כיצד יש להתייחס לאוכל שהתבשל בשבת. וזה לשון הברייתא: "המבשל בשבת בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בשוגג יאכל במוצאי שבת במזיד לא יאכל עולמית. וכותב רש"י: 'אבל אחרים אוכלים'. רבי יוחנן הסנדלר אומר: בשוגג אוכל במוצאי שבת לאחרים ולא לו במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים". חשוב לציין שישנה משנה במסכת תרומות פרק ב' משנה ג' ששם ישנה "סתם משנה" הסבורה כר' מאיר וזה לשונה: "המעשר והמבשל בשבת שוגג יאכל מזיד לא". ונחלקו רבותינו כמי נפסקה ההלכה. הרי"ף, הרמב"ם והרמב"ן הגאונים וכך נראה מהרא"ש שהם פוסקים הלכה כרבי יהודה. לכאורה, בכך הם נאמנים לכלל שכאשר ר' יהודה ור' מאיר חולקים הלכה כרבי יהודה. ולכן, מי שבישל בשבת בשוגג נאסר לכולם עד מוצאי שבת ואם בישלו במזיד למבשל זה נאסר לעולמים ולאחרים מותר במוצאי שבת. אולם התוס' והסמ"ג ועוד ראשונים פוסקים כר' מאיר. הלכה למעשה השו"ע בסימן ש"ח ס"א פוסק כר' יהודה, אולם המ"ב בס"ק ז' מביא שהגר"א פוסק כר' מאיר. וכתב המ"ב שבמקום הצורך יש לסמוך על זה בבישול בשוגג (בהמשך נבאר מהו מקום הצורך).

מהי מלאכת שבת?

במשנה ובברייתא מדובר על בישול בשבת אולם הרמ"א בריש סימן ש"ח כותב שהוא הדין שאר מלאכות. בשורות הבאות נשתדל לבנות מדרג בחלוקה בין סוגי איסורי השבת שנעשו במוצר.

ככלל אנו מבחינים בשלושה סוגים מרכזיים: א. מלאכת שבת שעושה שינוי במוצר, כגון המבשל בשר בשבת. אלא שכאן אנו מוצאים עוד דרגה אחת חמורה יותר והיא, אדם ששחט בשבת. "בעל התרומה" סובר מכיוון שלא ניתן לאכול כלל בשר שלא שנחט, אזי במקרה כזה גם ר' מאיר יאסור בשוגג. מאידך גיסא לגבי איסור בורר הפמ"ג בתחילת סימן ש"ט מסתפק אם נאסור לאכול באותו שבת. אם כן ראינו שלש דרגות כסוג הראשון - באיסור שבת שעושה שינוי במוצר.

ב. מלאכת איסור שבת אבל אין שינוי ניכר במוצר, כגון המוציא בשבת מרשות לרשות. מכיוון שאין שינוי ניכר במוצר כתב ה"חיי אדם" בכלל ט' שאם נעשה בשוגג אפשר להקל לאכול בו ביום בשעת הדחק כדעת ר' יונה. וב"נשמת אדם" מביא טעם נוסף להקל במוצאי מרשות לרשות, מאחר ויש הסוברים שבימינו אין רשות הרבים.

ג. לא נעשה איסור שבת בצורה ישירה. לדוגמא: המקרה שלנו - מעלים את האוכל במעלית, ומפעיל המעלית לוחץ על הכפתור ועובר על איסור מבעיר. יש שכתבו לאסור גם במקרה כזה, ולמדו זאת מדברי "המרדכי" בשבת סימן שכ"ג. אולם יש שכתבו שאם זה נעשה בשוגג אזי יש מקום להקל בשעת הדחק. וישנו מקרה, על פניו רחוק יותר, והוא כאשר

ר' שלומי פינס ה"ר

הנהגת רבותינו

כתב וערך: ר' שלומי פינס, משגיח כשרות

הנהגות רבותינו ארבעת המינים הגרי"ש אלישיב זצ"ל

בליל יום טוב ניתעוררה שאלה על אופן הפרשת תרומות ומעשרות, מאחר והם שילמו לבעל הפרדס לפני שקטפו את האתרוגים מן האילן, ואפשר שנחשב שקנו את האתרוגים בזמן שהם מחוברים לעץ והם עיישו אותם עם אתרוג שקנו בתלוש ונכנס לבית ונחשב כלקוח. שבאנו להתפלל ותיקין ביום טוב אצל החזון איש בבני ברק הצענו לפניו את השאלה, והורה החזון איש זצ"ל לעשר עתה ביום טוב מחדש את האתרוגים שקטפנו עם אתרוג אחר שהוא טבל ודאי, אך היות והגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל נמצא בירושלים ובידו האתרוג חישבנו את הזמן מתי שמתפלל הגאון רבי יוסף שלום אלישיב בירושלים, ואמר החזון איש לעשר לפני שיברכו בירושלים, והוסיף כיוון שכל המתפללים יברכו על אתרוגו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל לכך מותר לעשרו ביו"ט שלא ישלחו וכמבואר בעירובין(דף י"ב) מוטב שיעשר חבר וכו', מיד הלכתי לרבי שלמה כהן זצ"ל שהיה לו עצי אתרוג והיה לו בביתו אתרוג טבל ועיישו עמו את האתרוג ששלחו לירושלים, מן המעשה ניתן ללמוד עד כמה חשובה ההשתדלות והבדיקה של תרומות ומעשרות, ומעבר לזה התפילה שהכל ילך כשורה ולא יארע שום פגם. אדם שקונה אתרוג ישר מפרדס פרטי או שהאתרוג ללא מקור ידוע צריך במיוחד לשים דגש על העניין הנ"ל.

המאמר נכתב לעילוי נשמת אבי הרב דב בן מאיר יוסף ז"ל

אחד הדברים שאנשים מחפשים בארבעת המינים הוא היופי, אכן זה עניין נשגב וחשוב שנאמר באתרוג "פרי עץ הדר" וכן נאמר "זה קלי ואנוהו" ודרשו חז"ל התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה וכו' (שבת דף ק"ג ע"ב) אך יש דברים נוספים שהם חשובים לא פחות ונוגעים בכשרותו של האתרוג. האתרוג הינו פרי לכל דבר ואף צריך שיהיה ראוי לאכילה כמובא בסוכה דף ל"ה. ואם כן אסור להשתמש באתרוג שאינו ראוי לאכילה. ראשית חובה לדעת שהאתרוג הוא לא מורכב עם עץ לימון וכו', באתרוג יש חובה ככל הדינים הנמצאים בפירות, תרומות מעשרות ערלה ושביעית, לכן חובה לבדוק שהופרש תרומות ומעשרות כדן ואין בו איסור ערלה, במידה והתברר בחג הסוכות שהאתרוג לא מעושר, לפי דעת הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל אפשר לתקן אתרוג טבל על ידי שיקבע שהתרומות ומעשרות יופרשו מהקליפה בחלק התחתון של האתרוג לאפוקי החוטם וכמו שכתב כן (בשו"ת ישיב משה עמוד פד בשם הגרי"ש אלישיב). מספר הגאון ר' דב וינטרוב מעשה שהתרחש בימי החזו"א קניתי אתרוגים תימניים עבורי ועבור הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א אצל בעל פרדס אתרוגים, הפרשנו תרומות ומעשרות והגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א שלח אתרוג אחד לירושלים לחמיו הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל,

מהנעשה לנשמע

בכינוס מיוחד נאספו המשגיחים בחודש אלול וזאת על מנת להעשיר את הידע בתחומי הכשרות, בידי המשגיחים מופקדים מידי יום משימות הכשרות בעשרות בתי עסק בעיר אשר דורשות ידע הלכתי רב בתחום, וכן פתרונות שונים ויצירתיים לכלל המשימות בשטח.

ראשית פתח בדבריו הרה"ג רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א רב העיר, בדברי תודה וברכה לר' שאול פרץ הי"ו ור' המועצה הדתית אשר דלתו פתוחה לכל בקשה לצורך ביסוס וחזוק מערכת הכשרות בעירנו ביד נדיבה ובנפש חפצה, בהמשך הדברים הרה"ג רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א ריתק את השומעים והציג בפניהם את חומרת איסור אכילת דם באופן עיוני ומעשי.

לאחר מכן הרצה בליווי מצגת הרב משה כץ מרבני אירגון "כשרות" בענין הכרת תחום מערך היבוא מחו"ל אשר תחת פיקוח הרבנות הראשית לישראל, וכיצד לאתר זיופי כשרות שונים בחום מוצרי היבוא.

ולסיום הגיע הרב חננאל כהן מטבריה אשר לו ניסיון וידע נרחב בתחום החרקים בעלי הירק השונים, בראשית ההרצאה הרב חננאל ערך שולחן ירק מלא מטוב הארץ, מהלך ההרצה הייתה בליווי מצגת מרתקת ולאחר מכן כללה הדגמה מעשית משולחן הירק, ציבור המשגיחים נדהם לראות עד כמה מצויה המכשלה בתחום זה ועד כמה נדרשת משנה זהירות ואחריות. בסיוף רב ננעל הכינוס כאשר גוברת הדרישה מציבור המשתתפים לקיים ימים נוספים מעין אלו.

מבזקים

מתקני גניזה חדשים

ביוזמת ר' שאול פרץ הי"ו המועצה דתית הוצבו 3 מתקני גניזה חדשים במקוואות לרווחת התושבים בנוסף למתקן הגניזה שנמצא סמוך לבית העלמין.

רבין

מעלה הכרמים

מגדים

מחמת שאין אנו בקאין בבדיקות כמו בזמן התלמוד, וע"כ כל מה שאנו מחמירים להטריף את הבהמה זה מספק, ובהצטרף עוד ספק יש להקל ולשתות החלב שלה. וכ"כ בשאגת אריה (סי' סד) דמה שמצוי בזמנינו הרבה טרפות, זה משום שהאחרונים מחמירים הרבה חומרות בענין הסירכות, וכבר צווחו על הבודקים שמאבדים ממונם של ישראל בחנם, ולפיכך כיון שאינן אלא חומרות בעלמא, ואפילו איסורא דרבנן אין בזה, לכן מותר לשחוט ביום טוב, ואין לאסור מחשש שמא היא מהרוב הטרף. ומעתה כיון שסירכא אינה מטרת אלא מספק, יש מקום לצרף ספק זה כסניף בשביל לסמוך על אותם פוסקים דסירכא המתקלפת בקלות ובנחת, ריר בעלמא הוי, ושפיר נחשבת הבהמה "חלק".

וכ"כ הגר"י ברינגר שליט"א (בקונטרס "ניצוד בודקין" עמ' לו' ועמ' מד') ששמע מפיהם של כמה בודקים שמקלים בזה, וגם אנכי שמעתי מפיהם של גדולי הבודקים, שכך קיבלו מרבותיהם להורות הלכה למעשה.

דעת מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל

אלא שהיות ורבים חולקים וסוברים שלא הקל השו"ע בסירכא הניטלת בהגבהה, אלא באופן שהכניס אצבעו תחת הסירכא, ונותקה הסירכא לאחר הגבהה **פל שהו**, אבל לקלף הסירכא בידיים לא התיר הב"י, וכן כתבו אחרונים רבים שהמקלף לקלוף הסירכא מעל הריאה, מאכלין טריפות בישראל. וכן התאונן מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בספרו יבי"א (ח"ה יור"ד סי' ג) שאותם שמקלפין הסירכות עושים נגד רצון ה' ונגד רצונו של השו"ע.

מה גם שכבר כתב רבי חיים אלגאזי זצ"ל בספרו בני חיי (בביאור הבי"י סי' ט"ל אות ב) שלא התיר השו"ע בניטלה מחמת הגבהה, אלא בתנאי שבשעת הגבהה הסירכא לא התנועע חלק הריאה שאליה מחוברת הסירכא, אבל אם אותו אבר התנועע בשעת הגבהה הסירכא, הבהמה טריפה. והסכימו לדבריו אחרונים רבים. וכ"כ בשו"ת אגרות משה (יור"ד ח"ג סי' ד' אות ד) וכן בהסכמה לספר "שמון ששון" של הבודק המפורסם הרב ששון גרידי שליט"א, הביא מרן רבנו עובדיה יוסף מ"ש הבני חיי, והורה שיש להקפיד לקיים דבריו. וכן כתב מרן הראשון לצ"ל רבנו יצחק יוסף שליט"א בספרו ילקוט יוסף (איסור והיתר ח"א סי' כ"ט סעי' ה) דעפ"י השו"ע אין להתיר סירכא הניטלת בהגבהה **אלא בתנאי שלא הגביה האבר עימה, אבל אם הגביה האבר עימה וניתקה הסירכא אין להכשיר, שכן י"ל שמפני כובד האבר נותקה הסירכא. והביא שבשנת תשמ"א דיבר רבנו עובדיה יוסף עם רב בית מטבחיים "מרבק" והלה הודה שאינם מדקדקים בזה ומכשירים כל סירכא הניטלת בהגבהה, אפי' הוגבהה האבר עימה, והרב זצ"ל החזירו למוטב.**

והרוצה לשמוע הדברים מפי קודשו של מרן זיע"א יחייג לערוך "קול הדף" שמספרו 02-6400000 ולאחר מכן ילחץ כוכבית, ולאחר מכן ילחץ מספר 2, ולאחר מכן ילחץ 27, ולאחר מכן ילחץ על שיעור מס' 4, ולאחר שיתחיל השיעור יש ללחוץ חמש פעמים 6 על מנת להריץ השיעור, ואז ישמע כיצד שואג מרן בקולו הטהור שאם בשעת ההגבהה התנועע האבר שאליה מחוברת הסירכא, הבהמה טריפה.

וכן כתב רבו של הבן איש חי (ובחי צדק סי' ט"ל אות קצ"ט) שבבגדאד אין נוהגים לעשות לא מיעוק, ולא נינוע, ולא הגבהה, וסימנך "וישבות המן" - ר"ת הגבהה מיעוק נינוע.

סוף דבר הכל נשמע

היות והמצב הוא שברוב הבהמות מצויות סירכות הניתקות במשיכה, ואם נבוא להחמיר לא ימצא בשר בשוק, לכן המקלים על פי המבואר לאכול בשר "חלק" הנמכר ברשתות יש להם על מה לסמוך, וכ"כ הגר"י רצאבי שליט"א (שולחן ערוך המקוצר ח"ד סי' קכו הערה יז) שבחודש אייר התשמ"ו נאמר לו מפי שוחט מובהק ומומחה לרבים, ששמע מהגאון רבנו בן ציון אבא שאול זצ"ל שכבר בדורות שעברו נהגו הספרדים להקל בענין קילוף הסירכות בצפורן. וכן זכיתי לשמוע מפי קודשו של הדיין רבי בן ציון בוארון שליט"א, וכן כתב רבי יעקב תופיק שליט"א בספרו שו"ת בית הוראה (חלק יור"ד) שקיבלנו מרבי יעקב מוצפי זצ"ל ומרבי אברהם מנוסה זצ"ל שמונהג הספרדים בירושלים שרק כאשר הסירכא מושרשת בריאה מטריפים לדעת הב"י, אבל אם אין הסירכא מושרשת בריאה, והסיר הסירכא וראה שאינה מבצבצת, הבהמה כשרה אף לדעת הב"י. וכן נוהגים להקל תלמידי חכמים גדולים ויראים.

אומנם אלו הרוצים לאכול בשר "חלק ב"י" לדעת מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל יקפידו לקנות בשר שלא קילפו הסירכא אלא באופן שהכניס הבודק אצבעו תחת הסירכא ונותקה בשעה שהגביהה מעט, בלא שיתנועע האבר שאליה דבוקה הסירכא. והמהזיר והזהר ירבה שלומם כנהר.

כוס תנחומים שלוחה בזאת לידידינו המשגיח

ר' יואב בושרי הי"ו

עקב פטירת אימו מרת מזל ע"ה

מן השמים תנחמו, יה"ר שלא תדעו עוד צער.

הרה"ג רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א רב העיר

ר' שאול פרץ הי"ו ור' המועצה דתית

משגיחי הכשרות